

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

3. De causis excusantibus ab hac excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

§. III.

De causis excusantibus ab hac excommunicatione incurrenda.

- 1 Duplex causa ab hac excommunicatione excusat.
- 2 Causa excusans à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram ab hac censura excusat.
- 3 Ex defectu deliberationis, & ex causa ludi plures ab hac excommunicatione excusantur.
- 4 Item ignorantibus probabiliter Clericum esse quem percussit.
- 5 Item qui in defensionem sui, vel alterius vulnerant, seu percussit.
- 6 Item titulo correctionis.
- 7 Plures censent posse patrem familiam etiam in sacris constitutos, moderatè puniri.
- 8 Verius est id patri non esse concessum.
- 9 Satis sit fundamento opposito.
- 10 Hac correctio Prelatus permittitur seipso.
- 11 Spectata consuetudine per alios etiam laicos fieri correctio potest.
- 12 Etiam magistris licitum est Clericos discipulos per laicos corrigere ex probabili sententia.
- 13 Percussus Clericum cum uxore, sorore, aut filia inuenitur excusatur ab hac censura.
- 14 Debet esse hac percussio incontinenti.
- 15 Delinquentem ex industria spectantem si percussus non est improbabile te ab excommunicatione excusari.

Duplicem causam in genere statuere possumus ab hac censura excusantem; alteram prouenientem ex iure quasi naturali, alteram ex priuilegio. Quae ex iure quasi naturali, prouenit excusata peccato mortali sacrilegij aduersus censuram. Quae ex priuilegio, cum mortali peccato compatitur.

Et quidem causam à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram excusare, à censura incurrenda æquissimum est, quia Pœna excommunicationis utpotè grauissima, imponi non debet nisi ob peccatum graue, ut omnes Doctores docent. Quapropter quoties ex circumstantia personae percussæ, vel ex modo percussione percussio non censetur grauius iniuriola clericali statui locus huic censurae non est. Ob circumstantiam personae excusatur Sotus in 4. distinct. 22. quest. 1. artic. 2. casu 2. §. cum uero, pueros Clericos rixantes, & se inuicem percussientes pugno etiam in templo; ita ut sanguis è naribus eliciatur; quia plerumque hæc iniuria inter ipsos leuis censetur, tamen aliquando grauis esse solet. Argument. capite ultimo de sententia excommunicat. Quod ex circumstantiis colligendum est, ut bene aduertit Coninch. disputat. 14. dubit. 15. numero 190. Paul. Layman. lib. 1. sum. tractat. 5. part. 2. cap. 5. numero 8. vers. altera. Molin. tractat. 3. disputat. 51. in fine. Ad idem caput reduci potest percussio Clerici priuilegio canonis priuati; quia esto illa percussio grauis sit, & peccatum mortale iniustitia constituit, non tamen constituit peccatum mortale sacrilegij, ratione cuius hæc excommunicatio iniungitur. Vti ex omnium sententia tradit Sayrus lib. 3. thesauri. capite 27. ferè per totum. Molin. disputat. 54. Nauart. capite 27. numero 80. Bonacina de censur. in part. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. à num. 9.

Ex modo percussione excusantur ab hac censura primò qui ex subita passione animo non plene aduertente, vel à fortiori causa ioci, & ludi Clericum percussit, nam esto percussio aliàs grauis esset, modus quo contingit grauitatem dimittit, ne culpam mortalem attingat. nè uenturam contrahat. Argum. cap. 1. de sentent. excommunicat. & docet Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 50. Molin. tract. 3. disputat. 51. num. 7. & 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 190. Bonac. disp. 2. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. & alij.

Secundò excusantur ignorantibus probabiliter Clericum esse quem percussit, quia hæc excommunicatio non propter percussorem iniustam, sed propter percussorem sacrilegam statui clericali iniuriolam statuitur: at stante ignorantia probabilis clericatus, cessat iniuria, ut manifestè colligitur ex capite si uero, & 2. de sententia excommunicat. ubi excusatur ab excommunicatione percussor clericum comam nutriendis; quia probabiliter existimare poterat percussor clericum non esse. Vt multis relatis docet Sanch. lib. 9. de maritali. disputat. 32. numero 41. Quod adde uerum est, ut esto sic Clericum ignoranter percussit darent operam reuocaret, nullatenus in hanc censuram incurterent, quia comparatione status clericalis immunes à culpa sunt: ut bene tradit Nauart. capite 27. numero 80. Couarru. capite alma mater. 1. part. §. 1. o. num. 16. Molina disp. 53. numero 1. Quinimò esto animum haberent percussendi Clericum; si tamen probabiliter ignorabant Clericum esse, quem percussit ab hac

H 2 excom

manerit eodem modo ratiocinantur de pena excommunicationis, ac de pena irregularitatis, & obligatione restituendi. Vt uidere est apud Lessium lib. 2. c. 13. dub. 3. num. 17. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 176.

11. Porro non solum mandans, consulens, & fauens Clerici percussioni, sed qui eius percussioni consentit potens eam impedire hac excommunicatione innodatur. Vti expressè deciditur cap. quanta de sententia excommunicat. quia ut inquit Textus, eos delinquentibus fauere interpretatur, qui cum possint, manifestò facinorosi desunt obuiare. Notandaque est delictio possint, quæ necessariò requirit, ut absque graui incommodo possit facinus impediri.

12. Questio uero inter Doctores est. An ad prædictam excommunicationem incurrendam satis sit non impedire percussorem, cum possit, an insuper debeas esse ex iustitia obligatus? Caietan. uerbo Excommunicatio cap. 10. Medina Codicis de restitu. quest. 7. Sayrus lib. 3. capite 26. numero 24. Filiucius tract. 1. cap. 1. numero 31. Suar. disputat. 22. sect. 1. numero 56. censent te hac excommunicatione ligari, tamen solum ex charitate obligatus sis impedire percussorem; quia Textus in cap. quanta, absoluit, & sine restrictione loquitur de iis omnibus, qui manifestò facinorosi desunt obuiare cum possint. Addit tamen Abbas, & Holties. in suprad. capite Syluest. uerbo Excommunicatio 6. numero 5. Tolet. lib. 1. cap. 21. numero 15. Caiet. dicto cap. 10. adesse debere dolum, & malitiam, nam si ob uerecundiam, & uanum timorem non te alienis litibus immiscendi impedire percussorem omittas, hanc effugis excommunicationem.

13. Sed iustitiam obligationem iustitiæ ad incurrendam hanc excommunicationem requisierunt Nauart. cap. 27. num. 78. Henric. lib. 14. cap. 12. numero 7. litt. H. Auila 1. punct. de censur. cap. 3. disputat. 3. dub. 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 174. Molina disputat. 52. num. 6. Bonac. in 1. disputat. 2. de censur. q. 4. punct. 1. §. 2. numero 8. & titul. 3. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 1. §. 2. numero 7. Paul. Layman. lib. 1. sum. tractat. 5. part. 2. cap. 5. numero 6. Ducor. quia ille consensus in percussorem Clerici censendus est hac excommunicatione puniri, qui secundum moralem estimationem fauor, & auxilium esse reputatur, ut constat ex illis uerbis: Eos delinquentibus fauere interpretatur: Et præterea qui statui clericali iniuriolus est. At qui solum ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussorem, moraliter non censetur percussioni fauere, neque iniuriolam actionem statui clericali præstare, quia omittens ex charitate solum negatiuè se habet, non positiuè etiam moraliter, ideò que damna ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adde uerum est, ut esto ex odio, & prauo effectu omittas impedire, adhuc non ligaris excommunicatione, quia non ob prauum affectum, sed ob actionem iniuriolam hæc excommunicatio lata est, ut rectè aduertit Bonacina supra. Neque prauus effectus constituit omissionem iniuriolam, si ex se iniuriolus non est. Illi autem censentur ex iustitia obligari percussorem impedire, quibus percutientes subdantur. Vti Sayrus, Filiucius, Auila, Bonac. locis allegatis tradunt. Quinimò ille qui uidet, seu probabiliter timet nomine ipsius percussorem parandam esse, ex iustitia onere obligatus esse uidetur ad prædictum damnum impediendum: ut docuit Nauart. cap. 27. num. 21. Molina tract. 2. disputat. 79. num. 6. & tract. 3. disp. 52. num. 6.

14. Præterea ratum habens signo aliquo externo Clerici percussorem, si suo nomine, seu in sui gratiam facta est, hac excommunicatione innodatur, ac si ad illam perpetrãdam mandatum dedisset, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: ut expressè habetur capit. cum quis, de sententia excommunicat. in 6. Debet autem percussio fieri tempore quo postea illam mandare, nam si eo tempore rationis uel careres, uel ob instantiam, uel ob amentiam, tamen si in tui gratiam illa percussio facta sit, eamque ratam habes in hanc excommunicationem non incidis, quia ea non est propria rati habitio quæ retrotrahatur, & mandato comparatur: cum mandatum esse non possit tempore parati delicti. Sicuti hæc docent Nauart. & cap. 27. num. 78. Sayrus cap. 26. num. 25. Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 55. Molina disputat. 52. numero 4. Bonac. titul. 1. disputat. 2. de excommunicat. q. 4. punct. 1. §. 2. num. 10. & titul. 3. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 1. in fine. Neque inde inferas, si delictum paratum est tempore somni, aut ebrietatis non posse illud ratum habere, potes uerique; quia somnus & ebrietas non tollunt uel rationis permanentem, ideò que moraliter censendus es eo tempore potuisse delictum imperare, qui poteris facile à somno excitari, & ebrietatem deponere; ut notatur Molina, & Banacina supra.

cid. de Castro. Sum. Mor. Part. VI.

excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Coarruu. dicto §. 10. num. 1.) quia non ob prauum effectum hac iniungitur excommunicatio, sed ob externam facilem manu iniectionem. Vti notat Molin. dicta disp. 53. num. 1. & 3. Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 54. Coninch. dub. 1. num. 197. Quod si Ioannem Clericum credas te percutere, at percussus Paulum Clericum excommunicatione innodaris; quia hæc non imponitur ob percussorem huius, vel illius, sed ob Clerici voluntariam percussorem. At eo casu Clericum percussus voluntarie, cum percussus habitum, & tonsuram clericalem gesserit, & vere Clericus sit; tamen non sit is Clericus, quem tu percutere intendebas. Secus esset, si Paulus percussus nullatenus se Clericum repræsentaret; eo quod in habitu laicali incedebat, quo Ioannes Clericus utebatur, quia ea actio exterior non est voluntarie sacrilega, & Cericali statui inuitiosa; quippe inuincibiliter ignoras Clericum esse quem percussus, casu quo Ioannes non sit, quem percutere intendebas. Vt rectè tradit Molina disp. 53. à n. 2. Paul. Layman. lib. 1. sum. tr. 5. par. 2. c. 5. n. 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. in fine Suar. disp. 22. sect. 1. num. 54.

Tertio liberi sunt ab hac excommunicatione qui in defensionem sui, vel alieni corporis, honoris, fame, & bonorum fortunæ Clericum aggressorem detinent, vel percutiunt, quia hæc non est vis, & violentia, sed defensio. Vti deciditur capite si verò, Cap. ex renore de sentent. excommunicat. Et Clement. vnic. de homicidio. Quippe defensio non soiam propria, sed cuiusuis innocenti licita est. Argum. cap. non inferenda, & alii 24. q. 3. & cap. dilecto de sent. excommunicat. in 6. Et tradunt Innocent. Abbas, & alij in casu verò. Lessius lib. 2. cap. 9. dno. 8. & seqq. Coninch. dub. 15. num. 193. Bonac. 2. 3. de censur. dicitur. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. num. 1. Hinc colliges primò posse mulierem percutere Clericum tentantem suam pudicitiam factò, vel verbis, si alià viã aucterit: à se non potest, quia est legitima, & iusta honoris defensio. Vt bene docet Molina tract. 3. disp. 55. num. 4. Nauarr. cap. 27. numero 105. Suar. disp. 22. sect. 1. numero 33. Auila 2. p. de censur. cap. 1. disputat. 3. dub. 13. Coninch. disputat. 14. dub. 15. num. 194. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. Bonac. de censur. in part. tit. 3. disp. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. num. 1. Secundo violenter expellens è domo Clericum inuultè illam occupantem, quando alià viã non potest suum ius recuperare in hac excommunicatione non incidit; quia illa expulso non est violentia, sed potius violentiæ remotio: vt notat Syluest. verbo Excommunicatio 6. num. 6. Sayrus lib. 3. cap. 27. numero 19. Molina disputat. 55. numero 3. Filiucius tractat. 15. cap. 1. numero 20. Bonac. tit. 3. disputat. 2. quest. 3. punct. 6. sect. 4. numero 1. Tertio ob eandem rationem non eris excommunicatus eo quòd violenter expellas Clericum tibi honorificam sedem usurpantem; si alia via iniuriam remouere nequis: vt colligitur ex Nauarr. à contrario sensu, lib. 5. consil. tit. de sentent. excommunicat. consil. 40. Quarto immunis ab excommunicatione eris, si Clericum bona tua furantem insequaris, & ab eo violenter extrahas; quando alià viã recuperare non potest; quia non inferis iniuriam, sed potius iniuriam depellis. Secus esset si iam res furatas domi haberet depositas. cãque pacificè possideret; quia eo casu non propria autoritate, sed autoritate Iudicis si id facile præstari potest, recuperandæ sunt. Sicuti aduertit Nauarr. cap. 27. num. 46. Molin. tract. 3. disp. 55. num. 3. Bonac. disp. 2. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 4. numero 1. Notanter dixi, si alià viã commodè nequis rem tibi ablata recuperare; quia percussio, & violentia in Clericum non alia ratione licet, nisi quatenus est necessaria ad propriam, & alieni iuris defensionem. Quinto fugientem Clericum debitorem, aut de fuga suspectum detinere poteris, vt Superiori præsentem, debitumque recuperes, quia illa detentio est proprii iuris defensio, & dani inferendi remotio. Idem est si in flagranti delicto, vel in illius probabili suspitione Iudex secularis Clericum inueniat potest eum in vinculis detinere, vt quantum possit Iudici Ecclesiastico remittat. Quinimo offensus à Clerico in euentu quo is Clericus ob offensam mittendus esset in carcerem, & puniendus, potest absque timore excommunicationis eum vinculis alligare, vt suo iudici intra 24. horas præsentet; si id necessarium est ad satisfactionem sumendam, testes examinandos, aliãque ad probationem delicti requisita. Sicuti hæc omnia ex communi tradunt Panorm. cap. cum non ab homine, de iudicij, num. 10. Syluest. verbo Excommunicatio, 5. casu 1. §. 12. Nauarr. cap. 27. num. 82. & seqq. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 37. Molina disputat. 56. numero 2. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. q. 28. num. 6. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 12. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 8. vers. tertia.

Quarto titulo correctionis licitum est prelato Ecclesiastico, & Magistro discipulum Clericum etiam in sacris constitutum vinculis alligare, & castigatione moderata punire, propter ratio culpæ, & qualitas personæ exigat, & consuetudine receptum est. Vti colligitur ex cap. 1. cap. ex renore. capit. cum voluntate de sententia excomm. Et notat Nauarr. c. 27. num. 81. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 48. Coninch. disp. 14. dub. 15.

num. 190. & seqq. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8. vers. quarta. Molina tract. 3. disp. 56. n. 4. Bonac. disp. 2. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 4. Sub magistro venit intelligendus pædagogus, & quicunque alius qui ad honestum aliquid docendum, vel in officio Clericis conueniens assumitur, vt rectè aduertit Molina disp. 56. n. 3. Item is cuius officio incumbit pueros turbantes Diuinum officium ab Ecclesia expellere. Quinimo senioribus Clericis concessum est leuiter in minoribus ordinibus constitutos punire, si Diuinum officium turbent. Vti constat ex cum voluntate, §. vlt. de sentent. excomm. & conueniens, eodem tit.

De patre, alisque propinquis & consanguineis est grauis dubitatio, an filios, & consanguineos Ecclesiasticos sibi subditos possint punire? Et quidem si sicut in minoribus ordinibus constituiti, omnes conuenient moderatè punire possent: quia sic expressè habetur in cap. cum voluntate punire posse: excommunicat. At si sacris initiat; variant Doctores. Affirmatiuam partem tuetur S. Antonin. 3. part. 2. q. cap. 1. §. 1. casu 12. Syluest. verbo Excommunicatio 6. casu 8. Nauarr. cap. 27. num. 82. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 1. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 49. Filiucius tract. 15. cap. 1. q. 1. §. 6. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 192. Bañes 2. 2. q. 65. art. 2. Valera ibi q. 9. p. unico. Bonac. alii relati 1. 3. disp. 2. de excommunicationibus extra bullam, q. 3. punct. 6. sect. 4. numero 4. Moneus, quia sacer Ordo non exiit solum à patria potestate, vt compertum est, sed æquè patrii iudicij reliquit, ac auctoritas; at antea poterat pater filium moderatè corrigere, propter qualitas culpæ, & circumstantia personæ exigat, ergo etiam poterit sacris initiatur. Deinde patrifamilias penultimum est iure naturali corrigere delinquentes ex sua familia, ergo ob correctionem iure naturali concessam excommunicatio imponi non debet. Præterea magistro conceditur discipulum etiam in sacris moderatè punire, vt de comuni sententia ex c. ex renore cap. cum voluntate, §. fin. de sententia excommunicat. probatum est num. precedenti. At pater maiorem in filium habet potestatem. Ergo quod magistro conceditur, patri denegari non debet.

Ceterum verius reputo patri non esse concessam gratia correctionis punire filium in sacris constitutum, que fuit sententia Glozæ in dicto cap. cum voluntate, verbo inferiorum graduum. Felini, Hostiens. Panormit. Antonij de Butrio, & Zabarella ibi. Angeli, verbo Excommunicat. 5. casu 15. 10. Molina tract. 2. de iustit. disp. 228. vers. Hic tamen effectus, & tract. 3. disputat. 56. num. 6. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 9. & sub dubio, Soti. lib. 5. de iustit. q. 1. art. 2. Ducor. quia in canone, si quis suadente omnibus generaliter prohibitum est violentas manus in Clericum iniicere: at nulli concessum est patri correctionis gratia in filium in sacris constitutum manus iniicere violentas: quin potius colligitur id expressè esse prohibitum ex dicto cap. cum voluntate per argumentum à contrario sensu; siquidem ibi conceditur patrifamilias punire correctionis gratia adolescentes in minoribus gradibus constitutos. Ergo tacitè denegatur potestas puniendi, cum sunt maioribus insigniti. Deinde potestas concessa patrifamilias conceditur propinquis: comparatione propinquo- rum qui sunt in minoribus gradibus constituti, vt constat ex dicto cap. cum voluntate. At propinquis non permittitur constituti in sacris percutere, ergo nec parenti est permittendum. Præterea ex eo quòd Sacerdotibus senioribus, alisque ex officio deputatis concedatur adolescentem pueros in minoribus constitutos turbantes Diuinum officium correctionis gratia percutere, inferet communis sententia teste Molina disputat. 56. numero 6. nullatenus permissum esse punire, si fuerint in sacris constituti, sed eadem restrictio, & limitatio pro patrefamilias facta est, ergo alicuiusmodi est patrifamilias non esse permissum filios in sacris punire. Denique ob reverentiam sacri ordinis non est permissum Prelatis Episcopo inferioribus per alium Clericum corrigere, & casu quo aliquando id necessarium fuerit cauetur, vt fiat per Clericum, & non per laicum, quia indecens esse laicum manus violentas in Clericum iniicere, tamen correctionis gratia fiat. At regulariter patrefamilias laicus est, ergo credendum est correctionem filiorum saltem qui sunt in sacris constituti, prohibitam esse.

Neque obstant fundamenta contrariæ sententiæ. Ad primum admittit filios ob Ordinem sacrum à patria potestate absolute non eximi, eximi tamen quoad effectum correctionis percussione. Ad secundum, concedo iure naturali filios libedi parentibus corrigere ab eis posse; nego tamen posse corrigi qualibet correctione, sed correctione accommodata filiorum qualitati. Cum autem qualitati filiorum qui sunt in sacris accommodata non sit violenta correctio, ob Ordinem sacrorum reuerentiam, asserendum est eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium, admittit magistro percuti discipulum suum in minoribus, siue in sacris constitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magister plerunque est Clericus, et si aliquando laicus sit: at è contrà patrefamilias plerunque est laicus, tamen aliquando Eccle-

Ecclesiasticus sit, lex vero spectatur ea que frequentius contingunt. Quomodo satis probabile est, ut tradit Felinus in dicto...

10 Porro predictis Prælati non est concessum, ut Ecclesiasticos possint per alios corrigere, sed necessarii per seipsos...

11 Verum est hoc ita sit de rigore iuris, consuetudine tamen introductum est, ut Prælati Ecclesiasticos mediis laicis capi...

12 De magistris autem grauior est dubitatio, An Clericos discipulos corrigere per laicos possint? Videtur namque id nullatenus fieri posse...

13 Quomodo ob difficultatem, quam ius Canonicum agnoscit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo qui videt suam uxorem, matrem, fororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo Clerico excusari habet...

le peccatum committatur, adhuc ius canonicum tum in detestationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex iniuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percussorem excommunicatione punire. Ut tradit Glossa in dicto cap. si vero, verbo turpiter. Censetur autem turpiter Ecclesiasticus agere non solum si in actu fornicationis inueniatur, sed etiam si inueniatur vacans amplexibus, osculis, aliiue tactibus turpibus, quinimo in loco suspecto ita ut ex circumstantiis merito conici possit turpitudinis...

Personæ vero quibuscumque Ecclesiasticus turpiter agere inueniendus est, sunt vxor, mater, soror, aut filia percipientis. Neque ad alias personas proquinquas, consanguineas, aut affines extendenda permissio est. Vti ex communi docent Suar. Molin. Coninch. Layman. Bonacina locis allegatis. Nam cum hæc exceptio odiosa sit statui clericali, restringaturque privilegium Clericis concessum, non est ultra personas exteras extendenda. Tametsi Innocent. in dicto cap. si vero in fine, ad nepem, & auiam, privilegium extendat. Nominis vxoris est de rigore iuris sola coniux cognita veniat, attamen in præfenti siue cognita sit, siue non comprehenditur, eo quod æqualis, imò grauior iniuria marito fiat, ob quam iure ciuili ei permittitur accusatio. leg. si vxor. 1. 3. ff. ad leg. Jul. de adulteris. Et tradit Glossa dicto cap. si vero, verbo cum vxore. Abbas num. 9. Syluest. verb. Excommunicatio 6. §. 1. dicto 10. Sanch lib. 1. de matr. disp. 1. num. 6. Molina, Bonacina, Layman. Coninch. locis allegatis, qui omnes expresse negant ipsam de futuro comprehenditur. Nominis vxoris, filie, sororis venit quæ sic proprie est, non autem quæ solum per appellationem, quæ filia, aut vxor adoptiua sub nomine filie & sororis in hoc decreto correctorio non continetur bene tamen illegitima, quia proprie filia & soror est, vt notauit Molina, Coninch. Bonac. Laym. supra.

Si igitur cum his personis turpiter agerent clericum inuenias, illiunque percutias, tametsi occidas in excommunicationem non incidis esto pecces, quia textus generaliter de quilibet percussione loquitur. Vti aduersus Couarru. 2. p. decretal. cap. 7. §. 7. num. 12. notauit Molin. tract. 3. in respons. ad 1. & disp. 5. §. 5. Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 6. Quomodo esto pleno iudicio, & matura deliberatione percussorem prætes, quia matura deliberatio non temperat dolorem, neque impetum vindictæ. Sicut aduersus Syluest. & Nauar. docet Mol. & Bonac. supra.

14 Sed an hæc percussio incontinenti præstanda sit? Difficultate non caret. Alicui namque probabile videtur excommunicationi non subici percussorem, tametsi longo tempore post delictum contingat; quia restrictio illa, quod percussio in contumacia fiat, apponitur in clausula antecedenti, vbi sermo est de defensione propria. Ergo tacite indicatur huic clausule non esse necessarium accommodandam. Præterea hæc percussio non est, quæ excusatur ob titulum defensionis, sed ob difficultatem grauem temperandi tristitiam, & dolorem ex iniuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas etiam transacto actu subsistit, quippe perseverat iniuria illata, & honor læsus. Nihilominus omnino dicendum est cum communi omnium sententia, percussorem incontinenti faciendam esse, alias non eris immunis a censura. Vti colligitur ex dicto cap. si vero inuentus. Textus namque solum excusat eum, qui percussit Ecclesiasticum turpiter inuentum cum vxore, matre, filia, & sorore percipientis. At si post delictum finitum percutias, non percussit formaliter inuentum, seu quem actu inuenis, sed percussit alio tempore in delicto repositum. Non igitur excusari potes, vt tradit Gloss. in dicto cap. si vero, sayrus lib. 3. cap. 27. num. 23. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 35. Molin. tract. 3. disp. 7. in responsione ad 1. & disp. 5. §. 5. in fine. Paul. Layman. lib. 1. tractat. 5. part. 1. cap. 5. num. 8. vers. quarta. Bonac. tom. 3. de censur. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 4. num. 6. Neque fundamentum contrarium videtur. Satis enim exprelleret textus percussorem incontinenti fieri debere, tum illo verbo inuentum, tum ratione decidendi, quippe transacto delicto facilius dolorem se tari, temperare potest, minusque vindictam excitat, quam eam percipiens est, oculisque offertur.

15 Quod si delinquentem ex industria expectares, & secretò obseruares, venientemque percuteres docet Paul. Layman, supra te non effugere censuram; quod inde probatur: quia occasionem præsentem doloris remouere facile poteris, & debebas. Non igitur dignus es, ut Ecclesiæ benignitatem experiaris, quæ immunitatem censuræ concedit ob dolorem conceptum ex occasione tibi inuoluntaria. Item Textus exigit ad vitandam censuram, vt percussus turpiter inuentum, hoc est, casu, & præter tuam intentionem inuentum, non tamen de industria quæsum. Fateor has rationes...

efficaces esse. Contrarium tamen communis sententia defendit casu quo abfit dolus, quia ea secreta obsecratio, & occulta expectatio delinquentis neque occasio est, ut ipse delinquat, neque impedit, quin turpiter agentem iuvenias, est inuenias quæsitum, & expectatum. Sic Nauarr. lib. 5. consilior. tit. de sententia excommunicat. cons. 41. & in sum. cap. 27. num. 84. Molin. disp. 5. ad finem. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 16. Coninch. disp. 12. dub. 15. num. 196. Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. quasi. 3. pun. 6. sect. 4. num. 6. Secus verò esset si per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, vt in delicto deprehensum percuteres, quia eo casu non effugies censuram: Si cuti pluribus firmat Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 27. numero 23. in fine. Nauarr. Molina, Auila, Coninch. Layman. Bonacina locu allegati. Neque enim æquum est, vt Ecclesia deceptionibus iniquis fauere. Præterquam quòd in eo euentu non percutis turpiter inuenient, sed quæsitum, & dolose adductum.

§. IV.

De potestate absoluendi ab hac censura.

- 1 Hac absolutio Pontifici reseruatur.
- 2 Declaratur qua sit percussio atrox, grauis, & leuis.
- 3 A quacunque percussione absoluere potest Legatus à latere.
- 4 Ab excommunicatione ob leuem percussione potest Episcopus.
- 5 Ab excommunicatione ob grauem & enormem solus Pontifex, eiusve Legatus.
- 6 Excipiuntur impuberes.
- 7 Item mulieres.
- 8 Item Religiosi eiusdem Monasterij se percutientes.
- 9 Percutiens regularem sub alio Prelato constitutum, absoluendus est à suo Prelato præsentè Prelato offensi.
- 10 Quid si regularis secularis clericum percutiat.
- 11 Episcopus religiosos exemptos ex consensu suorum Pralatorum potest absoluere, sicut non exemptos.
- 12 Si Pralatus nolit eam licentiam concedere, cum impotens sit absoluere, poterit ipse Religiosus adire Episcopum, & ab eo absolutiorem impetrare.
- 13 Non potest Religiosus exemptus adire Episcopum pro absolutiõne obtinenda renuente proprio Prelato, vel illo incon-sulto.
- 14 Si nolit Pralatus potens absoluere absolutiõnem concedere, non obinde potest Religiosus adire Episcopum, nisi constet iniuste denegare absolutiõnem.
- 15 Clerici in eadem domo commorantes possunt ob grauem percussione ab Episcopo absolui.
- 16 Itemotarius qui prætextu sui officij Clericum percutit.
- 17 In mortis articulo potest Episcopus, & eo deficiente quislibet Sacerdos.
- 18 Eadem facultas conceditur, quoties ad Sedem Apostolicam, vel eius Legatum diffisilis fuerit recursus.
- 19 Virtute Conc. Trident. conceditur Episcopis facultas absoluendi ab hac excommunicatione, ob delictum occultum.
- 20 Qualiter hæc absolutio præstanda sit?

Hæc absolutio Pontifici est reseruata in dicto cap. si quis suadente, præter mortis articulum. Sed quia aliis capitibus hæc reseruatõ temperata est, & aliis inferioribus Pralatis absolutio concessa, oportet casus sigillatim explicare.

1 Sed in primis præmittendum est aliam esse percussione enormem, seu atrocem, aliam grauem, & mediocrem, aliam leuem, non quidem leuem, in ratione culpæ, cum necessarid hæc excommunicatio culpam lethalem requirat, sed leuem comparatione aliarum percussione quæ graues, & atroces sunt. Vt rectè aduertit Molina tract. 3. disputat. 17. numero 1. Nauarr. capite 27. numero 91. Sayrus lib. 3. capite 28. numero 3. Percussio enormis, atrox, & grauis sumitur, tum ex facto ipso, tum ex qualitate personæ offensæ, & offendentis, tum ex aliis circumstantiis. Ex facto ipso, si percussio fiat cum graui læsione corporis, vt si aliquod membrum detruncetur, vel ita debile reddatur, vt vix possit suo munere fungi. Item si sanguis in abundantia effusus sit, aut de facto effunderetur, nisi per accidens detentus esset, iuxta capit. cum illorum. §. si quis de sententia excommunicat. Quod intelligendum est, quando hæc copia sanguinis ex læsione prouenit, non ex dispositione membri læsi, quippe percussio leuis in naribus ob eorum flexibilitatem copiosum solet sanguinem effundere: vt rectè aduertit Glossa dicto cap. cum illorum. Quinimò esto parum, vel nihil sanguinis effundatur, nullumve membrum detruncetur, inuicilè reddatur, potest grauis, imò atrox percussio contingere, vt si sustibus grauitè quis percuteretur, pedibus conculcetur, ictibus premeretur; longo tempore in obscuro & caliginoso loco violenter detineretur. Vt notauit Syluest. verbo ab-

solutio 4. Molina dicta disput. 17. num. 2. Suarez disp. 22. sect. num. 89. Ex parte personæ offensæ, & offendentis grauis, & enormis percussio censenda est quæ per se leuis esset: vt si percuteres Episcopum, Abbatem, proprium Superiorem, Iudicem, Patronum, herum, aliumve in dignitate constitutum: §. atrox, in fine. de iniuriis. leg. prator. ff. eodem tit. Vel si secularis percuteret Religiosum, vel homo infimæ sortis nobilem Ecclesiasticum: iuxta leg. item apud Laborem §. quod ait prator. & leg. sed si venis. §. quadam iniuria, ff. de iniuriis. Hæc enim percussiones graue scandalum generant, & tanquam graues iniuria reputantur. Ex aliis verò circumstantiis censenda est percussio grauis, primò quoties fuerit grauitè ignominiosa, vt si extensa palma Ecclesiasticum in facie percuteretur, vel sustibus impeteretur, pedibus conculcetur iuxta; §. atrocitas sit. de iniuriis. Secundò si percussio sit in ore, oculo, aut facie grauis reputari solet, quæ iniusta in alia parte corporis leuis esset. Vt colligitur ex dicto §. atrox, & ex leg. prator editus, ff. de iniuriis. & leg. regia 20. tit. 11. part. 7. Tertid ex parte loci vt si in platea, theatro, publicòve conuentu contingat. Quartò ex parte temporis, vt si Ecclesiasticum facris vestibus indutum, vel paratum ad Diuina celebranda, vel coram Reges Pralato, aliaue persona in magna dignitate constituta percussio fiat. Vt ex legibus relatis comprobatur Molina tract. 3. disputat. 40. numero 5: & generaliter quoties ex percussione graue scandalum generatur, statimque Ecclesiasticus grauitè contemnitur, percussio grauis censenda est. Ex prædictis percussionebus quæ grauis, quæ enormis censenda sit arbitrio prudentis pensatis circumstantiis relinquatur. In casu dubio diaceclano committitur iudicium, si absolutio pro foro externo, & conscientie adhibenda est. Si verò pro foro conscientie tantum præstanda sit, committitur ei qui potestatem habet absoluendi. Quod si re perpena dubius existet iudicare debet grauem esse percussione: vt decidit in Extrinsec. Ioann. XXII. qua incipit Perleitus, relata à Coarct. cap. alma. mater. i. p. §. 9. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 92. Molin. disp. 17. num. 3. Sayro cap. 28. n. 8. Suarez, sect. 1. num. 88. & aliis. Ex his constat quæ leuis percussio sit, illa igitur erit, quæ cum sufficiens sit ad peccatum mortale constituendum, aut tamen non attingit grauitatem supra dictarum percussione. His positis.

Dico primò à quacunque percussione absoluere potest tam in foro conscientie, quam externo vltra summum Pontificem Legatus à latere iuxta caput ad eminentiam, de sententia excommunicat. tam eos qui sunt de prouincia, ad quam destinatur Legatus, quam quosuis alios ad ipsum concitantes à die quo curiam Romanam egredietur, vsque ad diem quo ipsam regrediens ingreditur. Vt ex communi doctore Glossa & Panormit. in cap. excommunicatus, de officio legati. Verùm Legatus Nuntius qui à latere non est, absoluere potest eos qui sunt de sua prouincia legationis, & dum in ea prouincia existit & non alios. Vt colligitur ex dicto cap. excommunicatus. Legatus verò natus, sic dictus, quia officium legati nascitur cum dignitate ex priuilegio Sedis Apostolicæ. Vt contingit Archiepiscopo Cantuariensi Cap. 1. de officio legati. Hic igitur Legatus ratione legationis nullam specialem potestatem habet absoluendi ab hac excommunicatione, sed eam gaudet, qua reliqui Ordinarij. Vt constat ex d. cap. excommunicatus. Et tradit Mol. disp. 58. per totum.

Dico secundò ab excommunicatione contracta ob leuem percussione potest Episcopus sibi subditos absoluere in vtroque foro. Vt colligitur Panormit. & communiter Doctores ex cap. peruenit, de sententia excommunicat. & ex dicta Extrinsec. Ioann. XXII. qua incipit Perleitus. Sed an hæc potestas extendatur ad quoslibet alios Pralatos iurisdictionem quàm Episcopalem habentes? non conueniunt Doctores. Negant Felin. & Panormit. in dicto cap. peruenit. Syluest. verbo absolutio 4. numero 5. quos sequitur Molina tractat. 3. disputat. 19. numero 2. Ducuntur, quia Pontifex in dicto cap. peruenit, committit Episcopo, vt fratri hanc potestatem. Inquit enim Textus Tua fraternitatis arbitrio duximus committendum. Hæc qui nullus inferior Episcopo frater à Pontifice nuncupatur, sed filius. Non igitur censenda est hæc potestas alia ab Episcopo concessa, sed hæc ratio infirma videtur. Pontifex namque quia loquebatur cum Episcopo nomine fratris vsus fuit, non quia velle hanc potestatem Episcopali tantum characteri annectere. Hæc enim potestas non Episcopo ratione iurisdictionis conceditur: alias eam delegare non posset, neque illius Vicario generali communicaretur, vt ipse Molina communicatam esse censet. Quapropter verius existimo quoscunque Episcopali iurisdictione gaudentes hanc habere potestatem.

Dico tertid ab excommunicatione contracta ob grauem, & à fortiori ob enormem Clerici percussione iure communi spectato, nullus alius præter Pontificem, eiusve Legatum absoluere potest, exceptis aliquibus casibus in iure expressis. Primò impuberes siue masculi, siue femine etiam ob enormem percussione absolui ab Episcopo possunt, tamen si post pubertatem absolutiõnem petant; quia beneficium illis